

Asia: VN/12646/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Akava ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat

- Akava pitää lakiuudistuksen tavoitteita erittäin kannatettavina. Osaavan työvoima on Suomen tärkein kilpailukykytekijä.
- Lakiuudistuksessa esitetyt keinot kansainvälisten opiskelijoiden houuttelemiseksi ja Suomeen jäämiseksi ovat oikeansuuntaisia, mutta tutkijoiden kohdalla tarvitaan vielä jatkotyöstämistä.
- Tutkijakoulutuksen piirissä oleville väitöskirjatutkijoille on myönnettävä mahdollisuus oleskelulupaan koko tutkinnon suorittamisen suunnitelluksi ajaksi, vastaamaan esitystä opiskelijoita koskevista uudistuksista.
- Työelämän osaamistarpeisiin vastaamiseksi tarkastelu on ulotettava myös toisen asteen opiskelijoihin, joita ei nyt huomioida esityksessä riittävästi

Akava pitää lakiluonnoksen tavoitteita erittäin kannatettavina. Niiden mukaan kolmansien maiden kansalaisten tutkijoiden, Suomessa opiskelevien ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden sekä heidän perheidensä maahan jäämistä helpotettaisiin uudistamalla lupakäytäntöjä, sujuvoittamalla oleskelulupaprosesseja sekä vahvistamalla korkeakoulujen ja työelämän vuorovaikutusta. Lisäksi

opiskelijoille myönnettäisiin oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja valmistumisen jälkeistä lupaa pidennettäisiin kahteen vuoteen.

Tavoitteiden saavuttamiseksi osoitetut keinot ovat esityksessä Akavan mukaan opiskelijoiden osalta oikeansuuntaisia, mutta tutkijoiden kohdalla tarvitaan vielä jatkotyöstämistä.

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määrää ja kotoutumista lisättävä tuntuvasti

Esitetyt toimenpiteet korkeakouluopiskelijoiden maahantulokäytänteiden parantamiseksi ovat Akavan mielestä tärkeä osa kokonaisuutta, jolla pyritään takaamaan Suomen osaamiseen perustuva kilpailukyky: vastaamaan maassa vallitsevaan työvoimapulaan sekä tuleviin demografisiin haasteisiin.

Akava kannattaa esitystä myöntää oleskelulupa koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi yhdellä hakemiskerralla. Tämän ohella maahantuloa prosessia yksinkertaistaa toivotusti myös esitykseen sisältyvä opiskelijan toimeentuloedellytyksen selvittämisvaade vain ensimmäisen vuoden osalta. Akavan mukaan on kuitenkin ehdottoman tärkeää, että opiskelijalla on turvattu toimeentulo koko opintojen keston ajan. Luottamukseen perustuva muutos edellyttää siksi seurantaa ja riittäviä resursseja viranomaisille.

Akava pitää oikeansuuntaisena toimena esitykseen sisältyvää mahdollisuutta myöntää Suomessa korkeakouluopinnot tai tutkimuksen loppuun suorittaneelle kolmannen maan kansalaiselle oleskelulupa kahdeksi vuodeksi työnhakua ja yritystoiminnan aloittamista varten. Osaavan työvoiman saannin takaamiseksi Akava olisi kuitenkin valmis menemään vieläkin pidemmälle ja edistämään oleskeluluvan myöntämistä kaikille Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneille pysyvästi nyt esitetyn kahden vuoden sijaan.

Akava näkee lupaprosessien sujuvoittamisen ohella tärkeänä maahanmuuttopoliittisena toimenpiteenä mahdollisuuden laadukkaaseen koulutukseen ja näin työllistymisen edellytysten parantamiseen. Esimerkiksi lausuttavana olevan esityksen kohdalla on tärkeää, että se mahdollistaa tutkinnon jälkeisen kielen ja kulttuurin opiskelemisen, jos se tutkinto-ohjelmassa ei ole ollut syystä tai toisesta mahdollista tai riittävää. Tämä edellyttää käytännössä, että tutkinnon jälkeen maahan jääville myös tarjotaan aktiivisesti kyseisiä mahdollisuuksia.

Akava korostaa periaatteellisesti tärkeänä myös esitykseen sisältyvää uudistusta, jonka mukaan kansainvälistä suojelua hakenut tai karkotuspäätöksen saanut voisi hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella, jos hän muuten täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset.

Pitkän tähtäimen osaajapulaan vastaamiseksi tarvitaan kansainvälisten opiskelijoiden rekrytoinnin vahvistamista korkeakouluihin, mutta myös ammatilliseen koulutukseen ja lukioihin. Akava pitää välttämättömänä, että tarkastelu ulotetaan jatkossa korkeakouluopiskelijoiden ohella myös toisen asteen opiskelijoihin, jotka nyt valitettavasti jäävät lakiuudistusten ulkopuolelle. Akavan mukaan kansainvälistymispyrkimysten tulee olla toisen asteen opiskelijoiden osalta samansuuntaisia kuin korkeakouluilla sekä koulutusviennissä että -tuonnissa. Lisäksi on tärkeää, että yritykset ja organisaatiot otetaan koulutuksen yhteistyökumppaneiksi, millä tavoin edistetään opiskelijoiden työllistymisen edellytyksiä.

Kansainvälisten osaajien ja tutkijoiden houkuttelemista ja integroitumista tehostettava esitetystä

Kannatettavista tavoitteistaan huolimatta esitysluonnos ei ota riittävällä tavalla huomioon tutkijoita, joiden oleskeluluvat ovat rajattuja rahoituskauden/työsuhteen pituuteen ja ovat näin ollen käytännössä kestoaltaan noin vuoden kerrallaan. Akava edellyttää, että tieteellistä jatkotutkintoa suorittavien osalta tutkijan oleskelulupa myönnetään kerralla korkeakoulun kanssa tehtävän tutkijan vastaanottosopimuksen (hosting agreement) mukaisesti suunnitelluksi jatkotutkinnon suorittamisen ajaksi (lisensiaatin tai tohtorin tutkinto) ja muiden direktiivin mukaisten tutkijoiden osalta työsuhteen/rahoituskauden keston mukaan, mutta (molemmissa) esimerkiksi enintään neljäksi (4) vuodeksi.

Tutkijakoulutuksen piirissä olevien osalta kyseinen muutos tarjoaisi vakautta tutkijan ja hänen perheensä arkeen sekä mahdollistaisi paremmin keskittymisen tutkijakoulutuksen suorittamiseen. Muiden direktiivien mukaisten tutkijoiden osalta oleskeluluvan pidennys helpottaisi erityisesti sellaisten tutkijoiden elämää ja arkea, joilla työsuhde tai rahoitus on taattu pidemmäksi ajaksi kuin kaksi vuotta ja näin heidän oleskeluaan Suomessa ei rasittaisi oleskeluluvan katkokset.

Akava pitää myös tutkijoiden kohdalla oikeansuuntaisena parannuksena työnhakuluvan pidentämistä kahteen vuoteen sekä tämän lupamuodon hakemiseen tehtäviä muita joustoja. Näin helpotetaan tutkijoiden maahan jäämistä ja kotoutumista tilanteissa, joissa työura on tilapäisesti katkolla. Lain muotoilussa on kuitenkin kiinnitettävä vielä huomiota työnhakuluvan ehtojen muotoiluun, joka toistaiseksi jää epäselväksi. On täsmennettävä, että kyseistä lupaa on voitava hakea uudelleen Alankomaiden mallin mukaisesti eli uuden tutkinnon tai tutkimustyön päättymisen jälkeen. Lisäksi on edistettävä työnhakuluvan sähköisen hakemisen mahdollisuutta hakuprosessien sujuvoittamiseksi.

Sahamies Miika
Akava ry